ANII PETRECUŢI DE ANTON ÎN PORTUGALIA

Sfântul Anton s-a născut în Portugalia, pe 15 august 1195, după o tradiţie barocă. Era copilul unor nobili, Martino de Buglioni şi Maria Taveira, care stăteau la câţiva kilometri de catedrală. A fost botezat cu numele de Ferdinand.

A petrecut primii ani de formare sub conducerea canonicilor Domului, studiind cu mulţi prieteni orientaţi spre preoţie, fapt din care s-a născut în el dorinţa de preoţie. Mediocritatea morală, superficialitatea şi corupţia societăţii l-a făcut să intre în mănăstirea augustiniană din San Vincente din Lisabona, pentru a trăi idealul evanghelic fără compromisuri.

Doi ani la San Vicente, din cauza vizitelor frecvente a unor prieteni plictisitori, a cerut să fie transferat în altă parte. A fost trimis la Coimbra, la 230 kilometri de Lisabona, când avea 17 ani, studiind 8 ani de la 1212 la 1220. Ferdinand se dedică complet studiului ştiinţelor umane şi teologice, lăsând în el o amprentă profundă în fizionomia psihologică şi existenţială a viitorului apostol neobosit. A plecat de la Coimbra ca o persoană matură, dotată de o bogată cultură teologică, bazată pe Biblie şi tradiţia patristică, fiind trimis la Santa Cruz unde a fost sfinţit preot în 1220.

ALEGEREA FRANCISCANĂ

a) Semn de sânge

Spre sfârşitul verii lui 1220, Ferdinand ceru să lase Canonicii regulari augustinieni, pentru a îmbrăţişa idealul franciscan. Auzise de primii martiri franciscani şi rămase foarte impresionat, drept pentru care voia neapărat să meargă şi el să moară martir.

b) Anton misionar

În septembrie 1220 Ferdinand îmbrăcă rasa franciscană, luând numele de Anton, un eremit titular unde lucrau câţiva franciscani. După o scurtă perioadă de studiu a regulii franciscane, Anton plecă spre Maroc. Din cauza faptului că se îmbolnăvise, abandonase misiunea sa din Maroc şi se întoarse în Italia, iar din cauza unei furtune pe mare ajunsese în Sicilia. Plecând din Sicilia, plecă la Assisi pentru a celebra capitolul general al Rogojinelo în 1221. Spre sfârşitul

Capitolului, fiind un frate necunoscut, a fost rugat de ministrul provincial al Romagnei să îl urmeze, ştiin că era şi preot.

c) Eremit la Montepaolo

Zilele sale le petrecea în rugăciune, meditaţie şi slujirea umilă a confraţilor săi de la Montepaolo din provincia de Romagna. În această perioadă sfântul Anton a putut să-şi maturizeze vocaţia franciscană, aprofunzând experienţa misionară întreruptă brusc, revitalizând angajamentul ascetic, cufundându-se în contemplaţie. Deseori era văzut într-o grotă, făcând penitenţe şi dialogând cu Dumnezeu, fapt care îi provoca tot mai mult ruinarea sănătăţii. Slujirea sa în acel convent era de a spăla vesela din bucătărie şi să mătură conventul.

PREDICATOR ŞI MAESTRU

a) Anton. predicatorul

Începu misiunea sa de predicare, vorbind cu lumea simplă, împărtăşind cu ea existenţa umilă şi suferindă şi alternând angajamentul de catehizare cu lucrarea de împăcare. Stătea mult timp la spovezi şi se confrunta personal sau în public cu susţinătorii ereticilor. În acel timp Romagna era plină de eretici, care dezbinau comunităţi întregi, ameninţând foarte multe persoane.

SFÂNTUL ANTON, PREOT FRANCISCAN

LEGĂTURILE ÎNTRE FRANCISC ŞI ANTON

Sfântul Anton este un franciscan. În 1220 lăsa ordinul augustinian şi intra în rândul ucenicilor lui Francisc de Assisi, devenind astfel „frate minor”. Anton este profund „franciscan”, dar a trăit „franciscanismul” său cu particulara sa sensibilitate spirituală, cu temperamentul său şi pe baza formării sale culturale, pe lângă pura şi simpla mărturie a Evangheliei.

Când s-a întâlnit Francisc cu Anton? Care sunt diferenţele şi originalităţile care-i disting pe ei? Care sunt convergenţele şi elementele comune între cei doi sfinţi? Ce fel de franciscanism a fost acela al lui Anton? Se poate vorbi de o dependenţă directă de Francisc şi de spiritualitatea sa?

Cei doi sfinţi au fost contemporani timp de şase ani, din 1220 până în 1226, având puţine contacte personale:

a) Ştim că Anton a participat la capitolul general numit „Al Rogojinilor", celebrat la Assisi în mai 1221, care a durat o săptămână, unde l-a văzut pe Francisc de la depărtare, fără să fi avut un dialog personal. Francisc era foarte bolnav şi preocupat de marile probleme ale Ordinului, iar Anton un tânăr novice, necunoscut de nimeni.

b) Singura mărturie a unui al doilea raport între cei doi rămâne biletul afectuos plin de veneraţie şi de stimă, pe care Francisc îl trimise lui Anton „episcopul său", între 1223 şi 1224 la Bologna. Prin acest bilet îl autoriza să predea teologia fraţilor, dar fără a provoca daune rugăciunii. Semnificaţia acelui bilet constă în investitura lui Anton de predicator şi maestru în teologie *ex cathedra* de către Francisc.

c) A treia „întâlnire" îl are protagonist pe Francisc, care deschide capitolul din Arles, în 1224, în timp ce Anton ţinea o predică fraţilor pe tema crucii.

DIFERENŢĂ ŞI ORIGINALITATE

Anton nu este un repetitor al lui Francisc. El dispune de daruri inconfundabile, o formaţie de bază, pe care o exprimă şi dezvoltă în mod original. Cei doi sfinţi prezintă diferenţe bine determinate.

Francisc este un fiu de comercianţi cu aspiraţii cavalereşti, pe când Anton este un nobil în căutarea păcii interioare. Formarea culturală este diferită: Francisc se defineşte pe sine „om simplu şi incult", pe când Anton este un teolog rafinat, iscusit predicator, orator de seamă, profesor şi scriitor, doct şi om al cărţilor pe care le asimila cu pasiune.

Şi temperamentul lor era diferit: Francisc avea un mare respect pentru cler, în ciuda reproşurilor sale, pe când Anton, cel puţin în scrierile sale, este agresiv şi fără milă faţă de cei vicioşi şi de păstorii corupţi ai Bisericii.

Istoria lor vocaţională a fost diferită: Francisc a simţit chemarea de a urma pe Iisus cel sărac şi răstignit în timp ce alerga după idealurile vieţii cavalereşti şi de aventură, pe când Anton intrase de mic în viaţa consacrată.

Chiar şi stilul evanghelic e diferit: Francisc vesteşte Evanghelia cu simplitate (*sine glossa*), pe când Anton, având un mare bagaj de

cunoştinţe culturale, aprofundează sensul Sfintei Scripturi prin metoda glosei, folosindu-se de cunoaşterea Sfinţilor Părinţi şi a ştiinţelor naturale ale epocii.

APOSTOLATUL CONVERTIRII

Sfântul Anton de Padova este marele apostol al convertirii. Seamănă Cuvântul lui Dumnezeu pentru a invita la schimbarea vieţii şi la a spera în infinita milostivire a lui Dumnezeu.

Nu vom voi să insinuăm concepţii inexacte: Atât din partea preotului, cât şi din partea penitentului, în „pocăinţă" şi reconciliere creştinească, protagonist este totdeauna harul divin. El este acela care incită pe predicator la a vorbi despre păcat, despre gravitatea sa, despre necesitatea de a-l renega, cerând iertare; în acelaşi mod, nu este un om care ne face să trecem de la moarte la viaţă, ci Dumnezeu! Atotputernica iubire milostivă şi misterioasă a Tatălui este realitatea care ne deschide inima spre convertire.

A doua premisă. De la o vigoare ca aceea a sfântului nostru şi într-un concept de predicare severă şi penitenţială ca al său nu ne vom aştepta la nota bucuriei. Şi totuşi ea nu lipseşte. Este întâlnită acolo unde Taumaturgul sfătuieşte pe predicator la a suporta cu resemnare şi bucurie (este o formă de bucurie franciscană perfectă!) dificultăţile de care se loveşte în exercitarea ministerului său. Dar şi în alte locuri, austerul Sfânt surâde: când se gândeşte la răsplata eternă, fixând ochiul credinţei asupra paradisului, când zice că Biserica în a da lumii un fiu *în predicatione vei peccatorum compassione* (în predicarea sau în compătimirea păcatelor) este în nelinişte; dar uită durerile atunci când vede născând un om în lume, adică este plină de fericire când îl îmbrăţişează pe cel păcătos care doreşte convertirea.

Pocăinţă (ca virtute şi ca sacrament) este argumentul dominant în Sermones ale *Doctor Evangelicus*. Paginile în care nu răsună nici măcar un ecou sunt rare. Chiar şi atunci când recomandă predicatorului sfinţenia vieţii, constantul bun exemplu, dibăcia în ştiinţa sacră, libertatea şi energia cuvântului, face acest lucru în funcţie de finalitatea principală: adică aduce pe ascultător la o convertire sinceră, deplină şi de durată. Concepţia moral – penitenţială trebuie

considerată ca ideea fundamentală, ideea mamă a doctrinei antoniene.

Predicarea are şi o eficacitate protectoare, o acţiune terapeutică de apărare şi de menţinere. Oricum cuvântul: convertiţi-vă! Se îndreaptă mai ales spre cei care zac în păcat şi viciu. Anton scrie că trebuie zguduit din letargia spirituală orice tip de păcătoşi: mândri, invidioşi, furioşi, fălitori, avari, lacomi, desfrânaţi iar aceasta cu insistentă urgenţă şi solicitudine, deoarece orice întârziere aduce cu sine pericolul. De-a dreptul, mesajul lui Dumnezeu nu ar trebui să aibă nici măcar timpul de a saluta pe cale sau de a răspunde la salut.

Plasa aruncată în mare şi care capturează orice fel de peşte este pentru Sfânt o eficace metaforă a predicării. Trebuie să facă să moară orice rău pentru lume, să ofere pe cel căit ca victimă vie lui Dumnezeu, reprimindu-l în unitatea Bisericii. Unde păcatul bântuie şi strică misionarul are mai mult de lucru. Sfântul spune, anticipându-l pe Alighieri, că lumea este o pădure obscură, rece şi plină de fiare dintre care cele mai teribile sunt lăcomia, luxuria, zgârcenia şi furia. Totuşi, în faţa inimilor de bazalt, misionarul nu trebuie să verse lacrimi nici să vestească cuvântul: ar fi ca şi cum ai arunca perle la porci! Cei mândri şi avari care, ca un teasc storc şi strivesc pe săraci şi pe nenorociţi, rup pielea cu violenţă, devorează carnea lor, frâng oasele, sunt de neconvertit şi să fie abandonaţi în ei înşişi. După cum păcatele sunt de mai multe feluri, la fel predicarea evanghelică trebuie să fie de mai multe feluri.

Există păcătoşi încurcaţi în lucrurile temporale, cei care au rupt pactul făcut cu Domnul, cei sterili de fapte bune… Spre toţi trebuie să se îndrepte, bine calibrat, Cuvântul vieţii. „Şi dacă Iisus a căzut în păcat în vreunul din membrele sale trebuie să-l ridicăm prin cuvinte şi rugăciune”. Din predicare şi nu mai puţin din corectare paternă şi compătimirea fraternă, se naşte în inima celui greşitor căinţa care îl va face să izbucnească în plâns.

Se ştie, cuvântul care muşcă viciul reiese neplăcut şi nedorit pentru cei răi. Predicatorul este antipatic, este acuzat de a fi legat de idei abstracte de acum depăşite, un rebut din vremuri precivile. Predicarea face pe avarii şi înşelătorii perfizi şi mai contrariaţi, când

proclamă că bogatul mâncău a fost înmormântat în infern şi că este imposibil, pentru o cămilă, să treacă prin urechea acului, adică a intra în împărăţia cerurilor şi că orice splendoare şi glorie lumească vor dispărea în neant.

Nu trebuie să ne mirăm, notează Sfântul nostru, că cuvântul lui Dumnezeu supără şi tulbură; deoarece el vesteşte că toate realităţile temporale prezente sunt trecătoare, că viaţa muritoare este un lucru foarte meschin, că moartea ne aşteptă pe toţi („de care niciun om viu nu poate fugi”), că suferinţele infernului sunt înspăimântător de aspre. Cuvântul, luat în mod superficial, reiese insuportabil, dar stimulează la căinţă. Sunt frumoase toate articolele de credinţă pe care le enunţăm în Crez; totuşi, cel mai incisiv pentru convertire este acela care aminteşte de venirea lui Iisus pentru judecata universală şi condamnarea păcătoşilor îndârjiţi în rău la iad. Ne va părea că Anton este agăţat de o cateheză populară, foarte elementară şi simplă, dar aşa este: experienţa sa reafirmă că cea care îi face pe cei rătăciţi să se întoarcă în ei înşişi este teama. Ce ar spune astăzi, văzând că anumiţi predicatori se feresc să vorbească despre argumente inconveniente şi compromiţătoare şi puţin potrivite popularităţii de joasă condiţie, cum ar fi sfârşitul lumii, moartea, dincolo de glorie sau pedeapsă. Părintele Samuele Doimi, citând Sermones în mod metodic pagină cu pagină, urcă la 38 numărul de câte ori Evanghelistul subliniază că convertirea nu trebuie să rământă la un stadiu de nelinişte interioară vagă, ci să se actualizeze în fapte concrete. Convertirea trebuie să fie de durată şi nu efemeră, care trebuie să fie substanţializată de perseverenţă până la sfârşit: nu sunt cei care au început bine, ci aceia care ţin piept dificultăţilor şi crucilor pentru a ajunge la fericirea veşnică.

În mod natural, predicatorul trebuie să însoţească pe cel convertit prin fazele principale ale noii vieţi, nu abandonându-l în timpul, nelipsit, încercărilor trezite de cel rău, de carnea fragilă şi înşelătoare, de lumea care surzeşte şi înşală. În grădina lui Dumnezeu nu doar plantele roditoare trebuie să aibă grijă de sine, ci primesc şi solicitările grădinarului, care este Dumnezeu cu harul său şi se folosesc de colaboratorii săi, păstorii sufletelor. De mai multe ori Sfântul Anton

se opreşte asupra „răspunsului" sufletului care se converteşte. Se înţelege că ne mişcăm în cadrul pocăinţei – sacrament – şi mai mult în forma sa personală (numită, mai puţin propriu „privată": nu, aşa cum ruperea de Dumnezeu şi Biserică este un gest public, tot astfel pocăinţa angajează pe toţi, prin raportul restaurator cu Dumnezeu şi cu Biserica). În atitudinea Mariei Magdalena care, copleşită de durere, stă lângă mormântul gol plângând, închinându-se, fixând privirea, Anton observă momentele substanţiale:

Părerea de rău (adică durerea pură)

mărturisirea repararea răului făcut şi a binelui neglijat

În altă parte (I duminică din postul mare) el se întreabă: „Cum trebuie să fie părerea de rău?"

Ascultaţi pe psalmistul care spune: „Jertfa pentru Dumnezeu este sufletul zdrobit; o inimă frântă şi căită, Dumnezeule, tu n-o dispreţuieşti". În acest verset sunt semnalate mâhnirea sufletului care se căieşte de păcatele sale, reconcilierea păcătosului, căinţa universală de păcatele sale, umilirea perseverentă a celui căit. De aceea duhul penitentului, când este ca şi rănit şi străpuns de durere, este un sacrificiu plăcut lui Dumnezeu, care face pace cu acest păcătos, care la rândul lui se împacă cu Domnul.

„Aşa cum căinţa trebuie să fie universală, inima trebuie să fie căită. Nu numai „frântă" (tritum), ci „fărâmiţată, zdrobită" (contritum). Ambele sunt necesare… Frântă: păcătosul trebuie să-şi frângă inima cu loviturile de ciocan ale căinţei; cu sabia durerii trebuie să o facă bucăţi, o bucată pentru fiecare păcat de moarte. Suferind să plângă şi plângând să sufere (*dolendo defleat et deflendo doleat*). Să fie mai îndurerat pentru un singur păcat săvârşit, decât dacă ar fi pierdut dominarea lumii şi a tuturor lucrurilor care se găsesc în lume. Într-adevăr, din cauza păcatului de moarte a pierdut pe Fiul lui Dumnezeu, care este realitatea cea mai sublimă, scumpă şi preţioasă între toate creaturile. Pe lângă aceasta trebuie să aibă limba zdrobită, pentru că trebuie să sufere în acelaşi timp pentru toate greşelile comise, omiterile şi lucrurile uitate" (11, 65 – 66).

Căinţa trebuie să se extindă la toate păcatele comise, cu

circumstanţele lor şi la binele lăsat la o parte. Păcatul a corupt:

conştiinţa consimţind la rău persoana cu actul păcătos reputaţia sau scandalul care a apărut.

Căinţa, singură, iartă toate păcatele; dar pentru ca să fie adevărată şi operatoare, implică propunerea de a se spovedi.

„Păcătosul care se căieşte şi care are intenţia de a se spovedi, este imediat dezlegat de Domnul de vina sa şi pedeapsa veşnică este schimbată în pedeapsa purgatorului. Căinţa ar trebui să fie aşa de puternică ca şi cea a Mariei Magdalena sau a tâlharului din dreapta crucii: în caz de moarte, ne-ar conduce direct în cer. Mărturisindu-ne preotului, acesta impune o pedeapsă temporală, prin care este transformată pedeapsa purgatoriului în care am căzut; urmată cu sârguinţă, ea ne arată calea spre gloria veşnică. Şi astfel Dumnezeu şi preotul iartă şi dezleagă păcatele" (1, 239).

Ceea ce şi Sfântul Anton numeşte a doua masă a mântuirii după naufragiu îşi are manifestarea regulară în expunerea păcatelor în faţa preotului. După Sermoni, mutând perspectivele şi tonul expunerii, accentul este pus pe un aspect sau altul al spovezii. Ea are patru duşmani care, schimbaţi, devin patru prieteni:

Iubirea păcatului (detestarea sa), ruşinea de a-l denunţa (curajul senin de a spune adevărul), teama de pocăinţă (curajul de a-şi asuma responsabilitatea şi urmările), disperarea de a obţine iertare (încrederea în milostivirea divină).

Între timp, au trecut secole, s-a schimbat greutatea pocăinţei. În timpul Sfântului Anton era foarte severă, pedeapsa talionului său, în manieră dantescă, a legii talionului. Deci este nevoie de umilinţă. Dacă nu ne ruşinăm în a face dezordini, nu se vede de ce trebuie să roşim în a le demasca, cu atât mai mult cu cât confesorul este ţinut la tăcere. Sigur, a ne spovedi bine cere efort:

pregătire, acuzare, ruşine…

Apar şi valori mai pozitive, ca:

speranţa iertării eliberatoare, ura faţă de rău, tăria propunerii, angajamentul de a asculta de confesor…

Sfântul citează de două ori celebrul verset mnemotehnic, ce

urmează circumstanţele păcatelor: cine, ce, unde, prin intermediul cui, cui, în ce nod, când. Circumstanze care sunt aplicate denunţării oricărui păcat de moarte, ca ura, vorbirea de rău sau calomnierea, ipocrizia şi falsitatea, luxuria, orgoliul, lăcomia şi camăta, neglijarea datoriei propriei stări etc.

A se spovedi bine, a se spovedi des. Deja în timpurile sale era în vigoare canonul 21 al conciliului al IV-lea din Lateran (1215), care prescrie spovada anuală… Anton deploră că numeroşi credincioşi se rezumă la acest minimum: „Dacă tu bei în fiecare zi veninul păcatului, trebuie să accepţi în fiecare zi antidotul spovezii". (1, 467). Vorbeşte un mare cunoscător al conştiinţelor!

Nu lipseşte faptul de a rămâne pe necesitatea *discreţiei* (discreţie, discernământ, echilibru) în special din partea preotului. Spovada se aseamănă, sigur, cu penitentul, dar şi mai mult are trăsăturile, atmosfera religioasă sentimentul moral şi stilul pe care preotul îl imprimă. Absolvirea nu funcţionează în mod mecanic: eficacitatea sa depinde şi de dispoziţiile credinciosului, în special de seninătate şi propunere. Astăzi, mai puţin simţită decât în Evul Mediu este „satisfacerea"… A treia etapă a pocăinţei sacramentale. Înainte de afirmarea Scolasticii (a doua jumătate a secolului XIII) în acest sector era foarte multă severitate. Rigaldi, autorul unei vechi legende a Sfântului Anton, spune că Taumaturgul impune 12 pelerinaje, pe jos, până la Roma unui latro et raptor (tâlhar şi răpitor) convertit!

Noi fiind păcătoşi săraci („cine spune că este fără păcat este un mincinos": 1 In. 1, 10), starea noastră pământească este o fragilitate nevindecabilă, o căinţă inepuizabilă, o spovadă şi o convertire neîncetată, nu numai de reparare. Nu este de ajuns a se căi, trebuie, în limitele posibilului, să se restabilească echilibrele compromise, daunele aduse. Sfântul Anton insistă asupra puterii ispăşitoare a rugăciunii către Dumnezeu, pomana pentru aproapele, postul pentru sine.

Satisfacerea (numită astăzi, simplu dar inexact: pocăinţă) trebuie să fie proporţionată păcatului, în aşa fel ca pedeapsa să corespundă vinei cu care ne-am murdărit. Sigur, ea are valoare numai

dacă este împlinită în spirit de credinţă. Atunci Iisus care se jertfeşte în noi, repară împreună cu noi, harul său atotputernic reface ordine şi armonie unde a fost acţiunea devastatoare a răului.

„Noi deci, care ne numim creştini de la numele lui Cristos, unanimi cu minte supusă ne rugăm aceluiaşi Fiu al lui Dumnezeu, sus Cristos, şi cu insistenţă cerem să trecem de la spiritul căinţei la deşertul mărturisirii pentru ca să putem primi iertarea de fărădelegile noastre şi, reînnoiţi şi purificaţi, să merităm a ne bucura de darurile învierii sale şi de a fi duşi în gloria fericirii veşnice, cu ajutorul harului său: lui să-i fie onoare şi laudă în vecii vecilor. Amin!"

GÂNDIREA OMUL LUI DUMNEZEU

A DEVENI SFINŢI

Cum se devine sfinţi, oameni ai lui Dumnezeu? Care sunt etapele necesare de parcurs? Care virtuţi trebuie să le facem să crească?

Sfântul Anton oferă numeroase şi importante puncte de plecare pentru o teologie a devenirii spirituale.

Dacă comuniunea cu Dumnezeu este o „stare" a creştinului, nu se poate ignora faptul că această nouă stare este o „viaţă" (viaţa nouă, CFR. Rom 6, 4). Ca orice viaţă, presupune o naştere, o dezvoltare. Sacramentele conduc la originea şi devenirea acestei vieţi şi oferă deci subiectul dinamic al spiritualităţii creştine.

Dar nu există viaţă creştină dacă omul nu adaugă propria colaborare la acţiunea lui Dumnezeu. Copil născut la viaţa creştină prin botez, creştinul trebuie apoi să o dezvolte pentru a ajunge la maturitate care este viaţa veşnică.

În mod particular Sfântul scoate în evidenţă aspectul psihologic – etic al fazei drumului spre perfecţiune:

dinamica organismului virtuţilor un itinerar al vieţii spirituale capabil de reflecţii şi dezvoltări imense.

Din doctrina Sfântului Anton asupra virtuţilor străluceşte cea care s-ar putea numi o adevărată dialectică a devenirii spirituale.

Drumul spre adevărata perfecţiune spirituală este unul în substanţă, chiar dacă diferit în etapele sale. Sfântul Anton nu îl prezintă în mod teoretic sau în abstract, cum fac tratatele de teologie

ascetică şi mistică, dar în concretul creştin, care parcurge acel drum cu greutate, şchiopătând deseori şi chiar alunecând câte o dată.

Referitor la intervenţia divină, perfecţiunea are trei momente caracteristice, care corespund celor trei grade clasice ale vieţii spirituale creştine: acela al începătorilor, al avansaţilor şi al perfecţilor.

În primul grad – al începătorilor – predomină purificarea;

În al doilea – al avansaţilor – deschiderea sufletului la adevăr şi îmbrăcarea sa cu virtuţi;

În al treilea – al perfecţilor – sufletul deschide larg uşa comuniunii cu Dumnezeu, a cărui revărsări suave le experimentează cu frecvenţă.

Primul grad coincide la începutul său cu întoarcerea la Dumnezeu dintr-o viaţă de păcat şi absoarbe pe om într-o muncă foarte dureroasă de luptă şi purificare. Ieşit din mlaştina păcatului, el portă încă cu sine stigmatele unei triste moşteniri: obişnuinţe rele de depăşit, un trecut de ispăşit. Conflictului interior dintre corp şi suflet se adaugă seducţia externă a lumii şi a diavolului. Doi „prieteni" care acţionează de comun acord în dauna spirituală a credinciosului. Virtuţi necesare: vigilenţa şi constanţa.

EDIFICIUL SPIRITUAL

MISTICUL

DUMNEZEU MAI PRESUS DE TOATE

Sfântul Anton este şi un mistic. Nu este numai sfântul cel mai iubit, marele predicator, scriitorul *Sermones-urilor*, fratele franciscan. În scrierile sale şi mai ales în viaţa sa a lăsat o urmă al raportului său profund cu Dumnezeu şi a unei doctrine originale mistice, care vine în ajutorul celor care vor să-l întâlnească pe Dumnezeu, începând cu inima, cu rugăciunea şi cu iubirea, în tăcere şi în singurătate, angajând apoi la o activitate profundă din toate punctele de vedere.

Care sunt punctele relevante ale doctrinei sale mistice? Ce fel de influenţă a autorilor mistici poate fi întâlnită în gândirea sa? Ce anume ne învaţă referitor la contemplaţie, la credinţă, la rugăciune, la tăcere şi la singurătate, raportul între viaţa activă şi contemplativă?

Sfântul Anton a fost primul docent autorizat de sfântul Francisc şi primul mare scriitor al Ordinului Franciscan.

Scrierile sale publicate sub formă de omilii – *i Sermones dominicales* printr-o apendice de *Sermones mariani* şi de *Sermones de sanctis* (acestea din urmă neterminate) – reflectează stadiul doctrinar a aceea care a fost prima manifestare a teologiei franciscane, elaborată când mai era în viaţă sfântul Francisc, nu fără o preocupare din partea sa, pentru ca studiul, aşa de favorabil pentru el, să nu stingă spiritul sfintei rugăciuni.

Sfântul Anton defineşte filosofia sau înţelepciunea lumii ca fiind „nesemnificativă şi fără sens", nu din cauză că o considera a fi inutilă, ci pentru că înţelepciunea lumii se limitează să satisfacă aspiraţiile umane, dorinţele de câştig şi de slavă deşartă.

Primatul revine teologiei, întemeiată pe Sfânta Scriptură. Înţelepciunea filosofică este slujitoarea teologiei. Sfântul denunţă preferinţa scandaloasă pe care unii o aveau faţă de filosofie şi studiile juridice în dauna teologiei, care-şi propune mântuirea sufletelor. El susţine, după exemplul sfântului Petru Damiani, că a prefera filosofia teologiei ar fi fost ca şi cum a alege între Dumnezeu şi diavol.

Cultura sfântului Anton are o caracteristică predominant sacră. Primele documente istorice şi sacre atestă că marea sa înţelepciune teologică a fost datorată preocupării sale continue şi zeloase faţă de studiul Sfintei Scripturi. După părerea sfântului Anton inteligenţa Scripturii (*sacer intellectus*) este superioară faţă de orice altă ştiinţă, căci este unica care îl poate face pe om cu adevărat înţelept. Această atitudine a sfântului faţă de filosofie nu înseamnă că el a refuzat principiile ştiinţifice ale proceselor raţionale sau ale tehnicii mintale. Totuşi, din scrierile sale putem constata că s-a preocupat mai mult să subordoneze filosofia teologiei.

Dar Anton, filosoful, este animat de o altă ambiţie mai nobilă, aceea a teologului care se transformă în persoană contemplativă. El scrie că contemplaţia este cea mai preţioasă dintre toate operele şi toate lucrurile pe care noi le putem dori nu pot fi comparate cu ea.

Cuvintele sale aproape că ne surprind „dacă ne gândim că cine

le-a scris a fost un om cu o intensă activitate pastorală. Aproape că nici nu reuşim să explicăm modul cum a reuşit să se dedice contemplaţiei, el care, în perioada sa scurtă de apostolat, nu ar fi avut nici măcar timpul necesar de a respira liniştit.

TEOLOGUL, DOCTORUL EVANGHELIC

Sfântul Anton a fost primul docent autorizat şi primul mare scriitor al Ordinului franciscan. Scrierile sale redactate sub forma de *sermones* (*Sermones dominicales* cu o apendice de *Sermones mariani* şi de *Sermones de sanctis*) reflectă stadiul doctrinar al aceleia care a fost prima manifestare a teologiei franciscane, elaborată încă din timpul vieţii sfântului Francisc, nu fără o anumită grijă di partea sa, pentru că studiul prea mult privilegiat ar fi putut stinge spiritul de rugăciune.

Învăţătura teologică a lui Anton este esenţial biblică. A studia teologia înseamnă pentru el, aşa cum se exprimau atunci toţi teologii, a studia Sfânta Scriptură. El a stabilit sensul literal şi spiritual (alegoric, moral şi anagogic) al cuvântului lui Dumnezeu revelat, căutând să epuizeze plinătatea cuvântului lui Dumnezeu. El consideră sensul triplu spiritual ca pe un proces de creştere. Din sensul literal se naşte sensul alegoric, din cel alegoric cel moral, iar din cel moral cel anagogic. Sensul alegoric edifică credinţa, cel moral învaţă să se trăiască cinstit, iar cel anagogic tratează despre plinătatea bucuriei şi a fericirii cereşti. Pentru îndrăzneala cu car eAnton tratează Scriptura, i se poate aplica ceea ce fusese scrie despre sfântul Bernard: „Nu explică Scriptura, ci o trăieşte; nu o iluminează, ci luminează toate realităţile cu Ea" (H. De Lubac).

Pentru Anton toată Sfânta Scriptură este esenţial istoria mântuirii. După sensul literal ea narează despre realităţile care au mântuit întreaga omenire; în cel alegoric realităţile istorice nu sunt excluse înţelese în sensul lor deplin. Aşa cum sensul alegoric se întemeiază pe cel literal, la fel cel moral pe cel alegoric. Deoarece morale este credinţa trăită în viaţa creştină, creştinul nu se poate limita la a crede un adevăr fără a-l exprima în viaţa sa. Sensul moral tinde spre cel anagogic, al cărui obiect este împlinirea escatologică a istoriei mântuirii. Astfel, anagogia este ultima încoronare, adevărata

cheie pentru a înţelege întreaga istorie a mântuirii.

În timp ce Giovanni Cassiano în înţelegerea spirituală a Sfintei Scripturi pune sensul moral înaintea celui alegoric şi anagogic, iar revelaţia o face să predomine asupra moralei naturale, Anton însă, face ca sensul moral să depindă de cel alegoric.

Legea morală reglementează dezvoltarea viaţă creştine, fiind pusă între o fiinţă şi un devenire, o realitate şi o speranţă, un *deja* şi *nu încă*. Aceasta este speranţa, *nu încă*-ul al vieţii creştine, fiind într-o continuă tensiune şi schimbare spre viaţa veşnică. Sub acest aspect putem înţelege importanţa pe care sfântul o dă în propovăduirea sa referitor la sensul moral, deoarece aceasta conduce la progres în viaţa spirituală. Toate devierile în domeniul credinţei sunt o consecinţă a devierilor morale.

În opera antoniană Sfânta Scriptură ocupă un loc fundamental, şi pentru faptul că una din obişnuinţele timpului său făcea din Scriptură izvorul principal şi aproape exclusiv al învăţăturii teologice. De aici provine conceptul înalt pe care Anton îl avea despre cuvântul lui Dumnezeu, până acolo încât a scris că „în Vechiul şi Noul Testament există plinătatea întregii ştiinţe, singura care trebuie să se cunoască, singura care ne poate face înţelepţi".

UCENICUL LUI AUGUSTIN

Anton teologul, fiind dator sfântului Augustin în gândire, dar foarte personal şi original, ştie să unească foarte bine lumina intelectului şi afecţiunea inimii, căutarea speculativă cu practicarea virtuţilor, studiul cu rugăciunea, aşa cum dorea seraficul Părinte Francisc. Această metodă înţeleaptă şi introdusă în şcolile unde preda Anton, mai târziu a fost recunoscută şi de sfântul Bonaventura ca fiind proprie Ordinului Franciscan.

Ajuns la adevăr prin credinţă, Anton călcând pe urmele lui Augustin şi Anselm, angajează mult raţiunea pentru „a înţelege" adevărul îmbrăţişat şi iubit prin darul credinţei. A crede pentru

SFÂNTUL ANTON, APĂRĂTORUL DREPTURILOR UMANE

În anul 1195, cu ocazia celui de-al optulea centenar de la naşterea sfântului Anton, profesorul Antonio Papisca îl numea pe sfânt

unul dintre cei mai mari „*human rights defender*”, apărătorul drepturilor umane. Exprima aşa de bine nevoia şi actualitatea pentru timpul nostru cu privire la învăţătura şi mărturia marelui evanghelizator al Europei noi, de la începutul veacului al doisprezecelea, rechemată de el la convertirea în Evanghelia lui Cristos şi la trăirea după noua lege, adică planul divin care a fost gândit şi realizat pentru mântuirea şi fericirea familiei umane de Cristos, printr-o armonie cu toată creaţia.

În opera sa *Sermones* putem observa într-un sondaj rapid cum este pusă în evidenţă tensiunea ascunsă care există între legile omeneşti şi legea lui Dumnezeu. Sfântul Anton se străduieşte să ridice sus legile omeneşti până la modelul celei de a doua.

Într-adevăr, sub legea lui Dumnezeu, ca fiind un drept natural sau divin revelat, este în măsură să ocrotească viaţa omului, să păstreze drepturile inalienabile şi demnitatea persoanei şi să o însoţească la deplina sa realizare şi fericire în comuniunea de iubire cu Dumnezeu.

CONCEPŢIA MEDIEVALĂ A DREPTĂŢII

Înainte de a redescoperi *corpus aristotelicum*, clericii din înaintatul Evul Mediu elaborat definiţiile de *lex* şi de *iustitia*, inspirându-se din izvoarele antice ale dreptului roman în colecţia iustiniană (Digestia şi Instituţiile) şi din diferitele bulele dreptului pontifical aranjate în *Decretum* a lui Graziano.

În acest context al legii era pus în evidenţă mai ales aspectul politic, atât în geneza sa din partea unei autorităţi publice, cât şi în finalizarea faţă binele comun, şi aspectul juridic al *vis coërcitiva* sa. Cu ajutorul celui mai mare enciclopedist medieval Isidor din Sevilia ei recuperau apoi chiar şi noţiunea istorică a *lex naturalis*-ului, atât de mult exaltată de Cicerone ca un fundament şi măsură a fiecărui *ius conditium* şi *condendum*. Pe lângă aceasta, îşi însuşeau profunda meditaţie augustiniană a *lex aeterna*-ului, ca un arhetip raţional normativ, care conducea la ordine şi pace în întregul univers cu destinele istoriei umane.

Urmându-l pe sfântul Augustin, esenţa dreptăţii era abilitată, în

dispoziţia constantă a sufletului, să dea fiecăruia ceea ce i se cuvine: lui Udmnezeu, aproapelui, lui însuşi, ţinând seama de binele comunităţii şi conformându-se cu planul etern divin în creaţia lumii şi cu providenţa sa pentru istoria omenirii.

Aceste texte erau familiare teologilor din perioada prescolastică. Din cercetările recente făcute de Francisco da Gama Caeiro şi de elevii săi, astăzi putem şti cu siguranţă că acestea erau prezente chiar şi în bibliotecile canonicilor din Lisabona şi Coimbra, acolo unde studiase şi se formase sfântul Anton.

SFÂNTUL ANTON ŞI DREPTATEA UMANĂ

Dacă răsfoim *Sermones* antoniane, putem observa cu stupoare că sfântul Anton vorbeşte destul de puţin despre legile umane, evidenţiind insuficienţa şi ambiguitatea lor şi manifestând un concept negativ al jurisprudenţei timpului respectiv, atât în forma cunoaşterii instituţionale, cât şi mai mult în profesiunea juridică în general, cum vom vedea mai târziu.

SFÂNTUL IUBIT DE TOATĂ LUMEA

Sfântul Anton este sfântul cel mai cunoscut şi mai iubit din lume. Milioane de pelerini şi cinstitori ai săi vin să-i vadă relicvele sfinte în fiecare an în Bazilica dedicată lui din Padova. Aproape că nu există biserică în lume care să nu aibă ori un altar, ori un tablou, ori o statuie, ori o frescă dedicate sfântului Anton. Nu mai vorbim apoi de statuile mici şi de iconiţe cu el prezente în multe din casele celor credincioşi.

Numeroase asociaţii din lume au fost întemeiate şi îşi desfăşoară activitatea în numele sfântului Anton, trăind mai ales după exemplul său de caritate. De foarte mult timp milioane se simt legate de sfântul Anton printr-o devoţiune sau iubire curată şi binefăcătoare.

De ce există aceste afecţiuni şi iubiri atât de puternice, răspândite şi de spontane? Care este secretul acestei încrederi plină de afecţiune şi de iubite faţă de acest sfânt? Care sunt caracteristicile acestei relaţii speciale?

Cinstitorii îl cunosc pe sfântul Anton pentru tot ceea ce el face pentru ei. Înainte de toate este vorba de o ascultare plină de încredere. El este interlocutorul celor săraci, care dialoghează cu toţi cei care vor

să-i încredinţeze suferinţele sale corporale şi spirituale. Mulţi nu ştiu nici măcar unde s-a născut, istoria sa, doctrina sa, dar îl recunosc ca protector şi binefăcător al vieţii lor

Sfântul Anton devine astfel tovarăş de drum în concretitudinea vieţii de zi cu zi. Nu este numai un distribuitor de haruri şi favoruri la care se poate recurge în nevoie. El devine astfel fratele mai mare, prietenul mereu prezent şi disponibil, în care poţi avea încredere, pentru toţi cei care vin la el cu tot felul de probleme.

Cinstitorii săi cer lumină de la el pentru viaţa lor, cer să fie ajutaţi cei rătăciţi, săraci şi izolaţi, să mângâie pe cei suferinzi, recunoscându-l şi iubindu-l prin simbolurile crinului (curăţia şi transparenţa vieţii), a Pruncuşorului Iisus (semnul unei iubiri gingaşe şi mereu disponibilă) şi a cărţii (Cuvântul lui Dumnezeu). Cinstitorii săi îl simt ca pe mijlocitorul şi binefăcătorul lor în numele lui Dumnezeu.

Sfântul Anton este întruchiparea bunătăţii divine, care se dezvălui şi devine o realitate concretă şi adevărată prin prezenţa sa. Mai este numit de unii ca fiind chemarea milostivă şi delicată a lui Dumnezeu la convertire şi pocăinţă.

Iubirea exprimată prin devoţiune

Pe lângă rugăciunea personală, devoţiunea către sfântul Anton s-a manifestat şi prin câteva expresii particulare, care sunt prezente şi astăzi, precum următoarele:

— Mâna pe mormânt: acest gest este cel mai caracteristic pe care pelerinii îl fa când intră în Bazilica antoniană. Acest gest exprimă atât nevoia de a intra în contact direct cu sfântul, cât şi un gest de încredere şi de încredinţare, însoţit de rugăciunea tăcută a inimii. Ceea ce impresionează mai mult nu este o statuie sau o imagine a sântului, ci mormântul său.

— Cele 13 zile de pregătire la sărbătoarea sa: prin aceasta se înţelege înainte de toate cele 13 zile de pregătire la sărbătoarea sfântului Anton care are loc pe 13 iunie. Chiar şi astăzi

SFÂNTUL MINUNILOR

Sfântul Anton este cunoscut ca fiind „Taumaturgul”, adică făcătorul de minuni sau sfântul minunilor.

„Miracol" derivă din limba latină *mirari*, a rămâne uimiţi, a simţi o mare bucurie, indicând un eveniment care surprinde pe cel care a fost martorul direct sau indirect al unei astfel de minuni. În cadrul teologiei catolice minunea este definită ca fiind un fapt sensibil (care poate fi auzit, văzut, atins, experimentat de persoane), înfăptuit de Dumnezeu, de cele mai multe ori printr-un sfânt. Acest fapt ori este împotriva ori peste „legile" firii omeneşti.

Care şi de câte feluri sunt minunile atribuite Sfântului Anton? Ele sunt nenumărate.

MĂGARUL

În regiunea Tolosa fericitul Anton, după ce discutase aprig asupra sacramentului salvific al Euharistiei împotriva unui eretic indiferent, şi aproape că reuşise să-l convingă şi să-l atragă la credinţa catolică, voind ereticul să se sustragă din faţa mai multor argumente, i-a spus lui Anton: „*Să încetăm cu vorbăria şi să trecem la fapte. Dacă tu, Antoane, vei reuşi dovedeşti printr-o minune că în Sfânta Împărtăşanie a creştinilor este adevăratul trup al lui Cristos, eu, renunţând absolut la orice erezie, mă voi supune fără îndoială şi voi adera imediat la credinţa catolică*".

Slujitorul lui Dumnezeu cu mare credinţă în suflet îi răspunse: „*Eu am încredere în Mântuitorul meu, Iisus Cristos, care, pentru convertirea ta şi a altora, voi dobândi de la milostivirea sa ceea ce tu ceri*". Atunci s-a ridicat ereticul şi a cerut să se facă linişte, spunând: „Eu voi ţine închis măgarul meu timp de trei zile şi îl voi lăsa să moară de foame, iar după cele trei zile îl voi aduce în faţa oamenilor şi îi voi arăta nutreţul pregătit pentru el. Între timp tu vei sta mai departe de nutreţ cu ceea ce afirmi că este trupul lui Cristos. Dacă animalul aşa de flămând, neglijând nutreţul, se va grăbi să-l adore pe Dumnezeul său, atunci voi crede în credinţa Bisericii". Sfântul Anton îşi dădu imediat consimţământul, iar ereticul exclamă: „Ascultaţi bine ceea ce a spus, lume!"

Şi iată că sosi ziua stabilită pentru provocare. Lumea venea care mai de care din toate părţile regiunii respective şi se îngrămădise în piaţă pentru a vedea evenimentul. Ereticul era prezent acolo cu

ucenicii săi, iar sfântul Anton tocmai ieşea de la Sfânta Liturghie cu mare evlavie, purtând în mâna sa trupul lui Cristos. Măgarul înfometat ieşise în grabă din staul, arătându-i-se nutreţuri dintre cele mai apetisante. Dar iată că omul lui Dumnezeu a cerut puţină linişte şi cu multă credinţă i-a poruncit animalului, spunându-i: „Prin puterea şi în numele Creatorului pe care eu, cu toate că sunt nevrednic, îl ţin în mâinile mele îţi spun, animale, şi îţi poruncesc să te apropii cu multă umilinţă ca să-i aduci adoraţia cuvenită, pentru ca ereticii cei răi să înveţe clar din acest gest că toate creaturile trebuie să i se supună Creatorului său, ţinut de mâinile demnităţii preoţeşti pe sfântul altar". Nici măcar nu terminase de spus toate, când iată

PORTRETUL SĂU

CHIPUL

Confruntă cel mai antic „portret", la stânga, pictat în prezbiteriul Bazilicii şi reconstruirea ştiinţifică a chipului său, la dreapta, pentru a observa, imediat, o diferenţă marcantă. Cum se explică?

Arta a impus, de-a lungul secolelor, sisteme de identificare foarte diferenţe. Nu trebuie să cerem artiştilor prestări de obiectivitate istorică. Interpretările lor sunt, condiţionate de sensibilitatea epocii lor, de orientarea hagiografică prevalentă cerute de publicul devotat.

Ei sunt înclinaţi, prin tradiţie antică, mai mult decât la a prezenta un sfânt în corporeitatea terestră, în demnitatea sa istorică, la a-l reprezenta în actualitatea sa de locuitor al cerului, a unuia care a atins ţinta sa veşnică, a unui mijlocitor cufundat în slava lui Dumnezeu. De aici, spre exemplu, accentul de tinereţe veşnică, o anumită imaterialitate, un scop care transfigurează.

Cum se prezenta omul „frater Antonius"?

Biograful franciscan al operei Vita prima notează că Sf. Anton era îngreunat de o anumită corpolenţă naturală şi chinuit de infirmitate continuă. Aşa numita legendă Raymundina o interpretează pe aceasta din urmă ca „hidropizie". Ştim că termenul a avut diferite acceptări de-a lungul secolelor, de aceea astăzi nu ştim ce valoare precisă să atribuim unui astfel de cuvânt.

În urma ultimei reconstituiri a rămăşiţelor sale mortale

(ianuarie 1981), echipa de specialişti care au făcut o analiză îngrijită, ne oferă informaţii preţioase.

1. Era înalt 1, 71 m., adică destul de înalt faţă de media acelui timp., calculată în metri 1, 62 – 1, 65.

2. Capul era de formă dolicocefală, adică mărită, cu o capacitate craniană considerentă (cm^3 1.650).

3. Nu avea o faţă rotundă, ci strânsă şi lungă.

4. Bărbia era pronunţată, înaltă, uşor neîncadrată.

5. Ochii erau mari şi profunzi.

6. Nasul acvilin.

7. părul negru.

8. dantura sănătoasă şi regulată. Toţi dinţii păstraţi, nici unânceput de carie: ceea ce ne spune despre dieta vegetariană ce o urma.

9. Structura fizică nu era! mod excesiv viguroasă în părţile superioare, ci bine proporţionată, cu mâinile lungi şi degete prelungi, gentile; mai dezvoltată şi puternică în părţile inferioare, din urma mersului continuu pe jos.

10. Genunchii dau urme evidente de mult timp petrecut în rugăciune. Era deci un om frumos, normal, de rasă pură atlantico-mediteraneană, cu profil nobil şi fin.

11. Sfântul minunilor nu a fost un miracol de sănătate. Se preocupa de sănătatea altuia, neglijând-o pe a sa. Trebuie să fi avut o fibră robustă. Părintele Doimi spune: „stilul de viaţă rigid, asprimea pocăinţei, ministerul extenuant al spovezii şi o predicare fără încetare, ne fac să reţinem că Sfântul ar fi avut o robustă constituţie fizică prin natură, chiar dacă a murit tânăr. Febrele puternice ale Africii i-au cauzat

SERMONES, CHE ANUME SUNT ACESTEA?

Sfântul Anton este şi un scriitor. Chiar dacă i se spune „sfântul minunilor", el este marele învăţător spiritual, aşa cum arată titlul de „doctor evanghelic", care i-a fost atribuit de Biserică.

Identitatea sa intelectuală şi spirituală a rămas ascunsă din cauza personalităţii sale predominant carismatică, care stă la baza

fenomenului impresionant de devoţiune populară la nivel mondial, denumit „fenomenul antonian”. Învăţătura sa rămâne validă şi eficace chiar şi pentru timpul nostru.

Ce anume sunt *Sermones*? Este vorba de cele 53 de predici duminicale, scrise la Padova în cei trei ani cât a fost ministru provincial al Italiei de Nord (1227 – 1230). Se mai pot adăuga încă patru pentru sărbătorile mariane, înserate apoi după predica pentru a douăsprezecea duminică după Rusalii.

Contrar cu ceea ce lasă să se întrezărească din titlu, învăţătura lui Anton nu are nimic în comun cu genul de predici simple pentru popor, după un stil viu şi pastoral, fiind spontan şi mai apropiat cu originile franciscanismului. Ciclul de *Sermones* prelungeşte cursurile pe care sfântul le-a ţinut fraţilor minori, tineri sau în vârstă, pentru a-i forma la un mod de propovăduire mai substanţial. Predica lui Anton este foarte doctă, scrisă într-o latină medievală, expusă din Sfânta Sacriptură, fiind plină de citaţii direct scripturistice (peste 6200!), făcând referinţă uneori la doctrina Sfinţilor Părinţi, la teologi, filosofi şi poeţi păgâni recunoscuţi.

Când ne apropiem de doctrina sfântului Anton, trebuie să ţinem seama de anumite date:

— Anton a desfăşurat activitatea sa apostolică în deceniul al treilea al secolului XIII;

— Este un fiu al timpului său, atât pentru formarea religioasă a sa cât şi culturală, legat de un curent patristic, înnoit de capetele luminate din timpul său.

În Evul Mediu propovăduirea se întemeia numai pe Sfânta Scriptură, folosind multe citaţii biblice, pentru Sfânta Scriptură era considerată ca fiind izvorul propriu fiecărei doctrine sacră sau teologică. Citaţia era numită „autoritate”, pentru că avea în ea însăşi, ca şi cuvânt al lui Dumnezeu, virtutea de a dovedi învăţătura care era împărţită.

Chiar şi sfântul Anton a urmat această metodă. Opera sa „*Sermones*” tratează despre Sfânta Scriptură, voind să expună întreaga Scriptură pentru scoate din ea tot felul de învăţături sacre.

În plus trebuie evidenţiată articularea excelentă al predicilor sale, fiind compuse dintr-un prolog care introduce în mod solemn *Sermones*-urile sale, din diviziunea multiplă al temei în diferitele sale aspecte şi din desfăşurarea diferitelor moduri de a interpreta citaţiile Sfintei Scripturi.

Când este vorba de un *sermones* scolastic acela care este îndreptat către utilitatea atât a învăţătorilor cât şi a auditorilor. Prologul *Sermones*-urile sale nu captează bunăvoinţa auditoriului, dar are scopul de a învăţa metoda de propovăduire. Argumentările în expunerea temei nu sunt formate din silogisme, dar prin citaţii luate din multe izvoare: Sfânta Scriptură, Sfinţii Părinţi, ştiinţele naturale. Diversitatea temelor şi concordanţele, care le leagă între ele, dau *sermones*-urilor o mare varietate astfel încât îl face să pară a fi un comentariu.

În fine este vorba de *sermones*-uri scrise, nu pur şi simplu vorbite, dând impresia de a fi o nouă redactare a cuvintelor spuse de Anton fie în propovăduire, fie în şcoală. De aceea nu este vorba de o simplă predică ci de un tratat de materii sacre, expuse într-o formă omiletică.

Simbolurile Antoniane

Iconografia sfântului Anton cuprinde un complex de simboluri: tinereţea, cartea, Pruncuşorul Iisus, crinul, îl saio, flacăra, inima, pâinea. Acestea exprimă atât o caracteristică a personalităţii sale (funcţiune de memorie), cât şi darurile şi calităţile sale care i-au conferit devoţiunea populară (funcţiune simbolică).

Imaginea cea mai răspândită reprezintă pe Anton în sembianţele unui tânăr religios, cu Pruncuşorul Iisus într-o mână şi un crin în cealaltă mână.

Tinereţea este legată de personajul ideal, pur şi bun care-i primeşte pe toţi.

Îl saio franciscan (brun sau negru) aminteşte apartenenţa sa la Ordinul Franciscan, dar prin caracteristici particulare. Unii cred, în mod eronat, că el a întemeiat un ordin al său şi fac legătura cu multă dificultate cu sfântul Francisc.

Pruncușorul Iisus amintește de viziunea pe care sfântul Anton ar fi avut-o la Camposanpiero. În puls, exprimă atașarea sa de umanitatea lui Cristos şi intimitatea sa cu Dumnezeu.

Crinul reprezintă curăţia sa şi lupta împotriva demonului încă din copilărie.

Flacăra arată iubirea sa faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele.

Sunt numeroase *ex voto* în formă de inimă. În ultima perioadă de timp relicviarul cu privire la faringele sale a fost regăsit intact printre relicvele lui Anton, în formă de flacără.

Pâinea amintește de caritatea sa față de cei săraci. Imaginea respectivă este legată de opera „Pâinea săracilor sfântului Anton", care a rămas mereu vie şi actuală.

În fine imaginea cea mai antică şi mai apropiată de realitate este reprezentată de carte, care este simbolul ştiinţei, al doctrinei, al predicării şi învăţăturii sale, inspirată mereu din Carte prin excelenţă: Biblia.